מנורת המאור — ד' בדברים שמברכין עליהם שהכל נהיה בדברו

השער הרביעי: בענין דברים שמברכין עליהם שהכל. כל דבר שמברכין עליו תחלה שהכל, מברכין לאחריו בורא נפשות רבות וחסרונן. כל דבר שאין גדולו מן הארץ, כגון בשר בהמה חיה ועוף ודגים ביצים חלב וגבינה, מברכין עליהן שהכל. פת שעיפשה, [או יין] שהחמיץ ריחו, וטעמו, ותבשיל שהפסיד טעמו ונשתנה צורתו, ועל החומץ המעורב במים עד שראוי לשתותו, מברך שהכל, אבל אם אינו מעורב אין מברכין עליו, מפני שהוא מזיק. על החטין, ועל הנובלות, והן מין תמרים שאין מתבשלים, ועל הארבה, ועל המלח, ועל הזומית, והן מי המלח, ועל הכמהין, ועל הפטריות, מברך שהכל. על הפירות שלא נתבשלו כל צרכן מברך שהכל. דבש תמרים ודבש תאנים ודבש דבורים, מברכין עליהם שהכל. שכר העשוי מתמרים ומשעורים מברכין עליו שהכל. פירות אילני סרק, כגון ענבי הדס, אם מבושלים, מברך עליהם שהכל.

זה הכלל בברכת שהכל, כל מי שאוכל דבר שאין דרך אכילתו כך, מברך עליו שהכל. כגון קמח של שעורים או של חטים, או דלוע או שלקים או כרוב, או שאר מיני ירקות, שאין דרך אכילתן נא, מברך עליו שהכל. כל דבר שצומח באילנות שלא נתכוון הנוטע להן, כגון הקורא, והוא צמח בענפי הדקל, ובשנה הראשונה הוא רך וראוי לאכילה, מברך עליו שהכל, ואחר כך מתקשה כעץ, אין מברכין עליו שהכל. ולולבי גפנים, והן הזמורות הרכות בתחלת ברייתן, וכרמל השקדים, שאוכלין הקליפה עם הפרי, מברכין עליהם שהכל, ואחר שנתבשלו כל צרכן, ואין אוכלין מהן אלא הפרי, מברכין עליהם בורא פרי העץ. השומים והבצלים וכיוצא בהם, אם בשלם ושנו מראיהן, מברכין עליהם שהכל. ושותה מים לצמאו מברך שהכל. אבל אם היה אוכל, ונחנקה בית הבליעה במאכל, ושתה מים כדי לדחות בו המאכל, אינו צריך לברך. וכל האוכל אדמה, או שותה שמן שאינו מעורב בדבר אחר, אין מברך עליו.

אגוזים או שקדים מבושלים בדבש, אם הם שלימים וממשן ניכר, מברך עליהן בורא פרי העץ, שעיקרן האגוזים או השקדים. וורדים או עשבים אחרים מורבא בדבש, הן העיקר והדבש טפלה, שאין נותנין בהם הדבש לקיימן. ושמן המרוקח מברך על הדבר המרוקח בו. ולפיכך מברכין על העשבים בורא פרי האדמה, ופוטרין את הדבש שהוא טפלה. ואם הוא ממין אחר מורבה בדבש, מברכין עליה מין ברכה הראויה לו, ופוטרין את הדבש שהוא טפלה. וכל מי שבא לידו [דבר] ואינו יודע כיצד מברך עליו, מברך שהכל, דתנן ועל הכל אם אמ' שהכל נהיה בדברו יצא. ואמר רב חננאל, כל היכא דלא איפשיט לן והיאך מברכין עליו, מברכין עליו שהכל נהיה בדברו, ויוצא ידי חובתו.